

Afzender

Nationale politie, portefeuille Vreemdelingenzaken,
Migratiecriminaliteit & Mensenhandel

Typ E-mailadres afzender

Typ Telefoonnr. afzender

Ontvanger(s)

Typ naam of namen

Rubricering

Kies een item uit de lijst

Datum

4 december 2024

Behandeld door

PFT Vreemdelingenzaken,
Migratiecriminaliteit & Mensenhandel /
Bestuurszaken Staf KL / Juridische
Zaken Staf KL

Ons kenmerk

Typ Ons kenmerk

Kopie aan

Typ Kopie aan

Uw kenmerk

Typ Uw kenmerk

Bijlage(n)

Typ Aantal bijlagen (getal)

Onderwerp

Consultatie Asielnoodmaatregelenwet

Geachte mevrouw ██████████,

Dank voor de mogelijkheid om te reageren op het conceptwetsvoorstel Wijziging van de Vreemdelingenwet 2000 in verband met maatregelen om de asielketen te ontlasten en de instroom van asielzoekers te verminderen (Asielnoodmaatregelenwet). Omdat de tijd ontbrak voor een uitgebreide impactanalyse, betreft deze inbreng een eerste voorlopige analyse. Wij gaan er van uit dat onze ietwat verlate inbreng wordt meegenomen in het vervolgtraject.

Inhoudelijke reactie

De regering is van oordeel dat het asielsysteem in zijn huidige vorm onhoudbaar is vanwege de druk op de opvang, kosten en draagvlak, de druk op de uitvoering en rechtspraak en de druk op wonen, zorg en onderwijs.

Het conceptwetsvoorstel (het voorstel), dat wij op 27 november jongstleden van u ontvingen, bevat acht maatregelen:

1. Kortere duur verblijfsvergunning asiel voor bepaalde tijd;
2. Geen nieuwe verblijfsvergunningen asiel voor onbepaalde tijd;
3. Verruiming mogelijkheden tot ongewenstverklaring;
4. Afschaffing voornemenprocedure;
5. Beperking nareismogelijkheden;
6. Efficiëntere behandeling (herhaalde) aanvragen door:
 - a. Strengere toets nieuwe feiten en omstandigheden bij opvolgende aanvragen;
 - b. Verwijtbaarheidstoets bij opvolgende aanvragen;
 - c. Verruimde afwijzingsmogelijkheden.

Algemene reactie

De politie deelt niet de veronderstelling dat aan de hand van de betreffende maatregelen de instroom zodanig vermindert dat daarmee ook de druk op de keten en specifiek de opvang voldoende vermindert. Meerdere (geopolitieke) factoren zijn immers van invloed op de instroom. Dit betreffen ook factoren die zich niet zo veel aantrekken van de wijziging van asielpcedures in Nederland. Uitgaan van een sterke daling van de instroom dankzij betreffende maatregelen is in onze optiek dan ook fragiel en onvoldoende onderbouwd. Daaruit volgt dan ook dat de voorgestelde maatregelen volgens de politie nauwelijks tot geen oplossing bieden voor de in de memorie van toelichting (MvT) genoemde problemen en voor de druk op de keten inclusief opvang.

De druk op de opvang en ketenpartners wordt – in ieder geval op korte termijn - voor een groot deel bepaald door het niet kunnen uitstromen van vergunninghouders naar gemeenten. Er zal, ongeacht de duur van de verblijfsvergunning, huisvesting in gemeenten nodig zijn. Hiervoor bieden de voorgestelde maatregelen geen passende oplossing. Zonder goede maatregelen om de uitstroom van vergunninghouders uit de opvang te bevorderen en zonder een stabiele financiering voor ketenpartners om opvang en voorzieningen te kunnen verzorgen, blijft de druk op de opvang onverminderd hoog en zullen (andere) noodmaatregelen nodig zijn.

De in dit voorstel genoemde maatregelen tegen de druk op het onderwijs, in de MvT met name toegewezen aan de Oekraïense vluchtelingenstroom, bieden in zoverre geen oplossing omdat deze groep onder de tijdelijke beschermingsrichtlijn valt (Richtlijn 2001/55/EG).

Reactie op de voorgestelde maatregelen conceptvoorstel

Ter verdere onderbouwing van de algemene reactie vindt u hieronder onze reactie op de maatregelen waar deze effect hebben op de samenleving (en daarmee op de politietaken) in het kader van de politieke handhaving van de openbare orde en de politieke migratietaken.

Daarnaast geeft de politie ook een reactie op de voorgestelde maatregel van de verruiming van de ongewenstverklaring, omdat deze direct invloed heeft op de taakuitvoering door de politie.

Een aantal van de voorgestelde maatregelen maakt het mogelijk om een aanvrager van een (herhaalde) verblijfsvergunning al in een eerder stadium een negatief besluit te geven of de aanvraag als ongegrond af te wijzen. Het effect hiervan zal zijn dat er mogelijk meer vreemdelingen geen (procedureel) verblijfsrecht meer krijgen en het aantal verwijderbare vreemdelingen stijgt. Met het ontbreken van maatregelen in dit voorstel die daadwerkelijk vertrek bevorderen en door het wegvallen van een vorm van opvang voor ongedocumenteerden die eerder in aanmerking kwamen voor de Landelijke Vreemdelingen Voorzieningen (LVV) heeft dit grote gevolgen. Dit kan leiden tot meer onveiligheid; zowel voor deze groep als voor de samenleving. Onze ervaring leert dat als mensen geen hulpstructuren meer hebben om op terug te vallen, ze kwetsbaar worden. Dat geldt ook voor ongedocumenteerden. Ze verdwijnen uit beeld, belanden mogelijk op straat en lopen een groter risico om in de criminaliteit of in (seksuele) uitbuitingssituaties terecht te komen. Dit kan gevolgen hebben voor de leefbaarheid en veiligheid van de vreemdelingen (toename uitbuiting/mensenhandel) en van de samenleving (toename criminaliteit en overlast); en daarmee voor de inzet van de politie.

Hierbij is onze ervaring dat het werken aan een bestendige oplossing voor de vreemdelingen die nu nog worden opgevangen vaak complex is. Zo wil het herkomstland niet altijd meewerken aan terugkeer. Of maakt de mentale of fysieke gezondheid van de vreemdeling terugkeer niet mogelijk. Als de opvang wegvalt zonder perspectief op terugkeer, kan een draaideureffect ontstaan. Dit kan de roep om meer repressief (politie) optreden vergroten, zonder handvatten om de situatie te stoppen. Wijkagenten zullen meer tijd kwijt zijn aan signalering en advisering om tot een integrale (en specialistische) aanpak van de als gevolg hiervan ervaren overlast en onveiligheid te komen.

De maatregel om de nareis van familieleden te beperken, de strengere toetsing, een verwijtbaarheidstoets en verruimde afwijzingsmogelijkheden kunnen op meerdere gebieden negatief doorwerken, omdat het perspectief voor de vreemdeling op bestendig verblijf vermindert. Dit kan gevolgen hebben voor het vermogen van de individuele vreemdeling om in te burgeren, te participeren in de samenleving en te integreren.

Gevolgen voor de politionele migratietaak

Door het afschaffen van de verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd en het verkorten van de verblijfsduur bepaalde tijd worden deze in de regel 'vervangen' door een aanvraag voor een verblijfsvergunning bepaalde tijd of een verlenging hiervan. Aangezien bij het aanvragen van een EU-verblijfsvergunning of het Nederlanderschap het inkomensvereiste een rol gaat spelen, zal dit eveneens leiden tot meer aanvragen van verblijfsvergunningen voor bepaalde tijd. Bij het afwijzen waarvan vervolgens een periode ontstaat dat de betrokkene verwijderbaar wordt. Het aantal verwijderbare vreemdelingen zal toenemen als voor hun herkomstlanden zicht op uitzetting mogelijk wordt. Hierdoor kan uiteindelijk een verzoek richting de politie komen om deze vreemdelingen voor te bereiden voor vertrek/uitzetting. Dit zal extra capaciteit vragen van de politie, die gelet op de huidige schaarste niet altijd voor handen is.

Algemene reactie op maatregel verruimen mogelijkheden ongewenstverklaring

Zoals op te maken uit de MvT, is deze verruiming bedoeld voor de groep vreemdelingen die

- vertrekplichtig is;
- die onder de Terugkeerrichtlijn valt;
- aan wie (gezien de eisen die hieraan gesteld worden) op dit moment geen zwaar inreisverbod kan worden opgelegd, en;
- waarbij de betrokkene een werkelijke, actuele en voldoende ernstige bedreiging vormt die een fundamenteel belang van de samenleving aantast.

Het invoeren van de maatregel verruimen mogelijkheden ongewenstverklaring betekent dat meer vreemdelingen ongewenst verklaard kunnen worden. Dit zal onherroepelijk leiden tot verzwaring van de werkzaamheden van de politie, niet alleen in de bestuursrechtelijke maar ook in de strafrechtelijke taakuitvoering.

Daarnaast zal deze maatregel leiden tot verzwaring van de werkzaamheden van de politie gezien de inhoudelijke en technische complexiteit van de voorgestelde maatregel in samenhang met andere op te leggen maatregelen. De uitvoeringskeuzes moeten voorafgaand aan de mogelijke inwerkingstelling van deze maatregel door de uitvoering in gezamenlijkheid worden besproken.

Reactie op paragraaf 2.2.3 Voorgestelde maatregelen; verruiming ongewenstverklaring.

In deze paragraaf staat dat het opleggen van een ongewenstverklaring een instrument is om crimineel en daarmee veelal overlastgevend gedrag van niet rechtmatig verblijvende vreemdelingen effectiever tegen te kunnen gaan.

De vraag is of het opleggen van een ongewenstverklaring effect zal hebben op het tegengaan van het genoemde gedrag. Ongewenstverklaring is een maatregel om een bepaalde groep vreemdelingen uit ons land te weren en is vooral bedoeld als een inreisbelemmering. Het bijkomend effect van een ongewenstverklaring is dat als de vreemdeling in Nederland een reguliere aanvraag indient, dit geen procedureel rechtmatig verblijf oplevert; en de vreemdeling dus onrechtmatig verblijft.

De ongewenstverklaring heeft dan ook niet als direct effect de aanpak van crimineel en overlastgevend gedrag terwijl de vreemdeling zich nog in Nederland bevindt. Alleen in samenhang met een goed werkend terugkeerproces en een land van herkomst dat de vreemdeling terug wil nemen, zal de ongewenstverklaring effect kunnen hebben, omdat de (criminele) vreemdeling die eerder is uitgezet de toegang tot Nederland kan worden ontzegd.

Dat deze maatregel tevens een instrument is waardoor de vreemdeling eerder geneigd is om Nederland te verlaten, is een aanname die de politie niet deelt. Wel zorgt een ongewenstverklaring ervoor dat het verblijf in Nederland strafrechtelijke te vervolgen is; en daarmee zo onaantrekkelijk mogelijk gemaakt wordt.

Reactie op paragraaf 3.2.3 Verhouding met Europees Recht; Verruiming ongewenstverklaring.

In deze paragraaf wordt gesteld dat sprake is van strafrechtelijke handhaving van onrechtmatig verblijf. Echter de strafrechtelijke handhaving betreft hier niet het onrechtmatig verblijf maar *het verblijf op Nederlands grondgebied terwijl een ongewenstverklaring of inreisverbod van kracht is.*

Reactie op paragraaf 4.1.3. Uitvoeringsgevolgen en administratieve lasten; Verruiming mogelijkheden tot ongewenstverklaring.

De ongewenstverklaring kan, indien vertrek uit Nederland niet geëffectueerd kan worden (na doorlopen van de Terugkeerrichtlijn), leiden tot een onvoorwaardelijke gevangenisstraf. Hierdoor ontstaat een ongewenst draaideureffect tussen opsporing en (bestuursrechtelijke) handhaving als daadwerkelijk vertrek van de vreemdeling na of tijdens de straf niet geëffectueerd kan worden. Dit kan ook de roep om meer repressief (politie) optreden vergroten zonder handvatten om de situatie structureel en effectief te stoppen.

In de concept-MvT staat dat *'De politie en de Koninklijke Marechaussee (KMar) hebben de doelgroep van dit onderdeel eveneens reeds in beeld. Conform de ketenprocesbeschrijving Vreemdelingen in de Strafrechtketen (VRIS) overwegen de politie, de KMar en de IND reeds of een ongewenstverklaring of een (zwaar) inreisverbod opgelegd kan worden.'* Als met deze zin een voorschot wordt genomen dat de verwachte uitvoeringsconsequenties gering zijn, dan is dat mede met het oog op bovenstaande niet terecht.

Reactie op hoofdstuk 4. Uitvoeringsgevolgen en administratieve lasten

Gelet op de inhoudelijke en technische complexiteit van de mogelijkheden om zowel een ongewenstverklaring als een inreisverbod op te leggen zijn verschillende combinaties denkbaar met betrekking tot de duur van de ongewenstverklaring en vertrektermijnen. Daarom zullen uitvoeringskeuzes voorafgaand aan de mogelijke inwerkingstelling van deze maatregel eerst door de uitvoering in gezamenlijkheid besproken moeten worden inclusief een impactanalyse. In het beleid moet helderheid komen over uitvoeringskeuzes. Hierna is pas vast te stellen wat de (capaciteits- en financiële) gevolgen voor de politie zijn.

In de concept-MvT staat dat *'Daarnaast gaat de verkenning nog niet in op de (financiële) gevolgen voor andere ketenpartners, zoals de Afdeling Vreemdelingenpolitie, Identificatie en Mensenhandel en KMar. De verwachting is dat de aanvullende kosten voor deze organisaties relatief beperkt zullen zijn, maar deze moeten nog nader worden uitgezocht en gekwantificeerd.'* Het is prematuur om een dergelijke verwachting uit te spreken nu een en ander nog niets is uitgezocht en gekwantificeerd.

Reactie op hoofdstuk 5. Advies en consultatie

Gezien de zeer korte tijd die gegeven is voor deze consultatie (minder dan één week), behouden wij ons het recht voor om ook na het verlopen van de gestelde reactietermijn nog een nadere reactie te kunnen geven. Dit betekent dat deze reactie een eerste voorlopige reactie vanuit de politie is.